

MAYSA VE BULUT İSİMLİ ANİMASYON ÇİZGİ FİLMİN KÜLTÜREL ÖGELER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Neslihan KARAKUŞ

Yıldız Teknik Üniversitesi, neslihanoksuz61@gmail.com

Özet

Bir milletin ya da devletin kültürel kimliğini oluşturan, onu diğer toplumlardan farklı kılan her türlü yaşayışı, geleneği, göreneği, âdeti, sözü, şarkısı, şiiri, masalı, efsanesi, atasözü, o millete ait akla gelebilecek her türlü halk verimi; milletin, tarih sahnesinde var oluşunu ve duruşunu belirleyen, bu nedenle de korunması zorunlu olan mirasıdır. Bu mirasın korunması ve gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılabilmesi için herkese görev düşmektedir. Bu araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde gözlenecek birimler içerisinde örnekleme karşılayacak birimler örnekleme alınır. Bu bağlamda TRT Çocuk kanalında yayınlanmakta olan Maysa ve Bulut isimli çizgi film incelenmiştir. Amaç çizgi filmlerin kültürel mirasın aktarımında katkısı olup olamayacağını tespit etmektir. Nitel bir çalışma olan bu araştırmada nitel verilerin analizinde içerik analizi, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde ise kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Yörüklerin hayatını anlatan çizgi filmde Türk kültürünü ve yaşam tarzını yansıtan pek çok unsur tespit edilmiştir. Kültürel unsurlar tespit edilirken ilk olarak Unesco'nun 2013 yılında kabul ettiği 11 kültürel mirasın çizgi filmde varlık yokluk durumuna bakılmıştır. Sonuç olarak Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmin kültür aktarımı ve somut olmayan kültürel mirasın korunması yönünden önemli bir yapım olduğu düşünülmektedir. Her bölümde farklı örf, adet, gelenek ve göreneklere değinilirken bugün unutulmuş halk inanışları canlandırılmakta; Türk'ün misafirperverliği, öğretmene/hocaya verdiği değer, hayvanları sevmesi ve koruması gibi önemli toplumsal değerlerin üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Somut olmayan kültürel miras, kültür aktarımı, animasyon çizgi filmler, Maysa ve Bulut.

THE EVALUATION OF THE CARTOON NAMED MAYSA AND BULUT IN TERMS OF CULTURAL ELEMENTS

Abstract

Forming a nation or a state's cultural identity, all kinds of modes of living that distinguish it from other societies, its tradition, its customs, its songs, its sayings, its poetry, its tales, its legends, its proverbs, and all kinds of imaginable productivity of a nation determine that nation's existence and its position in the history; for this reason, these are the heritages needs to be protected. The protection and the correct transmission of these heritages to the future generations are everybody's duties. In this study, criterion sampling which is one of the purposive sampling methods was used. In this method, the units that will meet the sampling are observed (Sonmez and Alacapinar, 2011). The cartoon named Maysa and Bulut that is broadcasted on TRT (Turkish Radio Television) Children's channel has been analyzed in this context. The objective is to determine whether the cartoons contribute to the transmission of the intangible cultural heritage or not. In this study which is a qualitative research, content analysis was used for data analysis, and categorical content analysis was used for both data collection and analysis. In the cartoon in which the life of Yörük tribe has been animated, many factors reflecting the Turkish culture and lifestyle have also been identified. When determining the cultural factors, firstly it has been searched whether 11 cultural heritages recognized by Unesco in 2013 are referred in the cartoon or not. As a result, the animated cartoon named Maysa and Bulut is considered to be an important production for the cultural transmission and the safeguarding of intangible cultural

heritage. In each episode, while different traditions and customs are referred, today's forgotten folk beliefs are also animated; and some important values such as Turkish people's hospitality, their values for the teacher/ the scholar, their animal love and their sense of protection for animals are also emphasized.

Key Words: Intangible Cultural Heritage, Cultural Transmission, Animated Cartoons, Maysa and Bulut.

Giriş

Bir milletin kültür değerleri arasında en başta dil gelir. Dil, insanlık için çok önemli bir mirastır. Geçmişten geleceğe aktarılırken sadece kelimeleri ve harfleri yanında getirmez, aynı zamanda dilin konuşulduğu bölgeye ait her türlü kültür öğesini, geleneği, göreneği, inancı, tecrübeyi de beraberinde getirir. Geçmişten geleceğe aktarılan zorunlu ve doğal bir mirastır (Karakuş, 2012: 6). Bu miras sayesinde dün bugüne, bugün yarına dönüşmektedir. İnsan hayatının her anını kuşatan dil, milletin ortak nefes alıp verdiği geniş bir sistemdir. Kültür ise bu sistemle birlikte var olur, gelişir, değişir ve yenilenir. "Kültür, dil ve düşünce bir üçgenin köşeleri şeklinde düşünülürse bu üçgen, insanın dünya üzerinde varlığını sürdürmesini sağlayan bir temel olarak nitelendirilebilir." (Mengü, 2002: 78).

Tylor (Akt. Bozkurt, 1991: 101): "Kültür bir toplumun üyesi olarak insanoğlunun öğrendiği ya da kazandığı bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür." şeklinde günümüzde geçerliğini koruyan bir tanımlama yapmıştır.

Tylor'un tanımından hareket eden Mengü (2002: 69) kültür paylaşılar demekte ve şöyle devam etmektedir: "Kültür kavramını incelerken tek tek bireylerden çok, belirli bir gruba ait bireylerin ortak davranış kalıpları üzerinde durulmaktadır. Bir grup içerisindeki kabul edilen davranış kalıpları, alışkanlıklar ve değerler o grubun kültürünü oluşturmada, ortak deneyimler de kültürleme süreci ışığında grup insanlarını birleştirmektedir. Dil, kültürleme sürecinde paylaşılan değerlerin kazanılmasında en önemli araçlardan biridir." Kültür ise insanoğlunun dünyanın her köşesinde biyolojik olarak varlığını sürdürmesine imkân tanıyan en önemli öğelerden biridir ve biri olmadan diğerinin yaşaması mümkün değildir (Börekçi, 1999: 532; Aksan, 1995: 8; Kavcar, 1987: 1).

Kültürleme ile dünyaya açılma süreci küreselleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Kendinde olanı dünyaya verme, başkasında olanı alma olarak tanımlanan küreselleşmenin; bazı kültürlerin aldığından çok verici olması, bazı kültürlerin ise verdiği kadar çok alıcı olmasından dolayı dünyada kültürel "tek tipleşme" biçiminde gerçekleşebileceğine dair endişeler vardır (Oğuz, 2001: 5-8).

Küreselleşme etkisine giren toplumlar kendi kültürlerini çağa uygun bir şekilde geliştirmek, geleneksel kaynaklardan aldıklarını güncelleştirmek zorundadır. "Kültürlerarası alışverişin ve özümsemenin geleceği bireyler ve toplumlar arasındaki yakınlaşmada ve birlikteliktir. Bu birliktelikte birçok kültürel farklar ortaya

çıkacaktır; ama işte bu farklar kültürlerarası sentezleri ortaya çıkartacaktır” (Artun, 2015: 451).

Bir milletin ya da devletin kültürel kimliğini oluşturan, onu diğer toplumlardan farklı kılan her türlü yaşayışı, geleneği, göreneği, âdeti, sözü, şarkısı, şiiri, masalı, efsanesi, atasözü, o millete ait akla gelebilecek her türlü halk verimi; milletin, tarih sahnesinde var oluşunu ve duruşunu belirleyen, bu nedenle de korunması zorunlu olan mirasıdır. Oğuz (2002: 5-10), kültürün küreselleşmesi konusunda Türkiye’nin duruşunu belirleyecek bilimsel açılımların gerçekleşmediğini belirttiği çalışmasını 2002 yılında yayınlamıştır. Türkiye 19.01.2006 tarihinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ni kabul etmiştir. Aralık 2013 tarihi itibarıyla Türkiye’nin listeye kayıtlı 11 adet mirası bulunmaktadır (http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/SOKM_TR.pdf).

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)

UNESCO’nun 32. Genel Konferansı’nın 17 Ekim 2003 tarihli oturumunda kabul edilen Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ne gelince, bu sözleşmenin tanımladığı ve öğelerini belirlediği somut olmayan kültürel miras, büyük ölçüde halk bilimcilerin öteden beri çalışmakta olduğu ve çoğu zaman “folklor” olarak adlandırdıkları alanda belirmektedir (Oğuz, 2013: 9). Aynı zamanda “yaşayan miras” olarak da adlandırılan somut olmayan kültürel miras; topluluklar tarafından kuşaktan kuşağa aktarılan uygulamaları, temsilleri, ifadeleri, bilgiyi ve becerileri içermektedir. Somut olmayan kültürel miras bu topluluklara aidiyet ve devamlılık duygusu sağlamakta, diğer yandan yaratıcılığı ve refahı teşvik etmekte, doğal ve sosyal çevrenin yönetimine katkı sağlamakta ve gelir getirmektedir(Oğuz, 2003: 1-6).

Somut olmayan kültürel miras kültürel çeşitliliğin aynasıdır. Bir yandan insanların ve insan topluluklarının kültürel kimliklerinin ana kaynaklarından bir kısmını oluştururken, diğer yandan da bütün insanlığın paylaştığı ortak bir servettir (Artun, 2015: 455). Somut olmayan kültürel mirasın korunması, bu mirasın “sürdürülebilir” kılınmasıyla mümkündür. Küresel olgular tarafından hızla yok edilip

tüketilen ve yeni kuşaklar tarafından sahip çıkılmayan bir miras, eski binalar gibi kendi kendine yıkılıp yok olacaktır (Ekici, 2004: 10).

Araştırmanın Amacı

Bir toplumun kendi değerlerine sahip çıkması, kimliğini koruması, kültürünü gelecek nesillere aktarabilmesi ve tarih sahnesindeki varlığını sürdürebilmesi için küreselleşen dünyada başka kültürlerin kültürü altında asimile olmaması gerekir. Bu da kendi öz değerlerinin farkında olması ve bilinçli bir şekilde bunu yeni nesillere aktarması ile mümkündür. Somut kültürü yaşatmak ve korumak somut olmayan kültürü korumaktan daha kolaydır. Bu çalışmada somut olmayan kültürel mirasın korunmasında animasyon çizgi filmlerin kullanımı araştırılacak ve bu bağlamda Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi film incelenecektir. Amaç çizgi filmlerin somut olmayan kültürel mirasın aktarımına katkısı olup olmayacağını tespit etmektir. Çünkü gelecek nesilleri oluşturacak olan çocuklar, televizyon programları içerisinde en çok çizgi filmleri tercih etmekte ve onlara en çok hitap eden programları tekrar tekrar izleyebilmektedir.

Araştırmanın Problemi

Araştırmada “Maysa ve Bulut isimli çizgi filmin somut olmayan kültürel mirasın aktarımına katkısı var mıdır?” sorusuna cevap aranacaktır. Bu sorudan yola çıkılan çalışmada şu alt problemlere de cevap aranacaktır:

Alt Problemler

1. Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirası listesinde yer alan kültür öğeleri Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmde işlenmiş midir?
2. Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirası listesinde yer almayan ama kültür öğeleri içinde bulunan örf, adet, gelenek, görenek gibi normlardan yararlanılmış mıdır?
3. Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirası listesinde yer almayan ama kültür öğeleri içinde bulunan halk hekimliği, halk veterinerliği, halk meteorolojisi, halk takvimi, halk hukuku, halk matematiği, halk ekonomisi, halk botaniği gibi halk bilgisine dayanan kültürel birikime yer verilmiş midir?

Sınırlılıklar

1. Araştırma kapsamında Yörüklerin hayatını konu alan bir çizgi film olduğu için Maysa ve Bulut isimli çizgi film seçilmiş ve çalışma bu çizgi filmin 20 bölümü ile,
2. Alt problemlerde belirtilen kategoriler Artun (2015)'un Türk Halkbilimi isimli kitabından yararlanılarak oluşturulmuş ve halk hekimliği, halk veterinerliği, halk meteorolojisi, halk takvimi, halk hukuku, halk matematiği, halk ekonomisi, halk botaniği ile sınırlı tutulmuştur.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırılması hedeflenen olgu ya da olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin yanı sıra film, video, video kaydı, resim, fotoğraf gibi görsel ve dijital materyallerin incelenmesi sağlanabilmektedir (Creswell ve Clark, 2007; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Bu yöntemle animasyon çizgi filmin 20 bölümü incelenmiş ve problemler başlığı altında belirtilen sorulara cevap aranmış, çeşitli tespitlerde bulunulmuştur.

Araştırmanın İnceleme Nesnelere

Bu araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde gözlenecek birimler içerisinde örnekleme karşılayacak birimler örnekleme alınır (Sönmez ve Alacapınar, 2011). Bu bağlamda TRT Çocuk kanalında yayınlanmakta olan Maysa ve Bulut isimli çizgi film incelenmiştir. Çizgi Film halen TRT Çocuk kanalında yayınlanmaya devam etmektedir. Animasyon çizgi filmin yönetmeni Mustafa Yavuz Gül ile telefon görüşmesi yapılmış ve kendisinden bilgi alınmıştır. Çizgi filmin şu ana kadar 39 bölümü yayınlanmıştır. Bu bölümlerin senaryoları ve ilk 30 bölümün videoları Resimli Film Animasyon Şirketi'nden temin edilmiş ve incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel araştırma sürecinin biçimlendirilmesi ve toplanan verilerin analizinde karşılıklı etkileşim, tümevarıma dayalı yaklaşım ve esneklik ön planda tutulması esastır (Balcı, 2011: 38). Bu gerekçelerden yola çıkıldığında nitel verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması çeşitlilik, esneklik, yaratıcılık ve çoklu bakış açısıyla derinlemesine inceleme gerektiren bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45-53). Bu araştırmada nitel verilerin analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi "sözel, yazılı veya diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştırmanın bilimsel bir yaklaşımıdır" (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22).

Bu analiz türünde amaç; birbirine benzeyen verileri belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek, bu kategorilerin dokümanda yer alma sıklığını belirlemek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenip yorumlayarak betimsel ve gerçekçi bir resim ortaya koymaktır (Özdemir, 2010: 327; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Dilsel materyalin belli kavram ve temalar çerçevesinde kodlanarak anlaşılabilir bir sistemle sunulduğu bu çözümleme yönteminde, verilerin analizi; 1) verilerin kodlanması, 2) temaların bulunması, 3) kod ve temaların düzenlenmesi, 4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 260). İçerik analizinde bu süreçte nitel verilerin nicelleştirilmesiyle güvenilirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak, kategoriler ve temalar arasında karşılaştırma yapılmasına olanak sağlamak ve küçük ölçekli bir araştırmanın sonuçlarının geniş ölçekli araştırmalarla sınanmasına olanak

sunulması sağlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Bu araştırmada bahsi geçen nitelikler dikkate alınarak verilerin analizinde içerik analizi türlerinden kategorisel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle 20 bölümün tamamı kategorisel içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bu analizde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

Kategorisel analiz genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 90; Bilgin, 2006: 19). Kategorisel analizde de frekans saptaması yapılır. Böylelikle kategorilerin kendi aralarındaki yoğunluk ve önemi tespit edilmiş olur (Bilgin, 2006: 20). Ayrıca içerik analizi yalnızca metinler üzerinde kullanılan bir teknik değildir. Öğrenci resimleri gibi görsellerin, televizyon programlarının, çekimlerin incelenmesinde de kullanılır (Büyüköztürk vd., 2014: 246; Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22).

Bu çerçevede öncelikle Türkiye’de ücretsiz olarak yayın yapan ve tematik bir çocuk kanalı olan TRT Çocuk’ta yayınlanmakta olan Maysa ve Bulut isimli çizgi filmin videolarına ulaşılmıştır. Ardından animasyon çizgi filmin ulaşılan 20 bölümlük dijital materyali araştırma sürecine dâhil edilmiştir. Bu bölümlerin her biri araştırma problemleri içerisinde yer alan sorulara yönelik verileri elde etmek amacıyla içerik analizi türlerinden kategorisel analize tabi tutulmuştur. Her bir kategoriye uygun bölümler tespit edilerek analiz edilmiştir.

Araştırmacı tarafından yapılan veri analizinin güvenilirliği sağlamak için elde edilen veriler birbirinden bağımsız iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların ve araştırmacının kod ve tema listelerine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerde görüş ayrılığına düşülen durumlarda diğer uzmandan ortak görüş alınarak yeniden kodlama yapılmış, görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kodlamalar tespit edilmiştir. Araştırmacı ve uzmanlar arasındaki görüş birliği ve ayrılıklarının araştırmanın güvenilirliği üzerindeki etkisi, Miles ve Huberman’ın(1994: 64) formülünden $[Görüş\ birliğı/(Görüş\ birliğı+Görüş\ ayrılığı) \times 100]$ yararlanılarak incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda araştırmacı ve iki uzmanın görüşleri arasındaki uzlaşma (güvenirlik) sırasıyla %92 ve %94 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Çalışma kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti devlet televizyonu TRT'nin tematik ve ücretsiz yayın yapan kanallarından biri olan TRT Çocuk'ta Kasım 2015 verilerine göre 11.40-12.15 saatleri arasında günde bir kere yayınlanan Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi film incelenmiştir. Maysa ve Bulut çizgi filmde ana karakterler küçük bir kız çocuğu olan Maysa ile Maysa'nın çoban arkadaşı Bulut'tur. Göçebe yaşam tarzını işlendiği bu çizgi filmde bu iki arkadaşın başından geçen türlü türlü olaylar anlatılmaktadır. Her bölümde farklı olaylarla karşılaşmakta ve bu olaylar kimi zaman dedelerinin, kimi zaman babalarının, kimi zaman da arkadaşlarının sayesinde çözülmektedir. Dede bilgelik yönüyle, nine masalcı yönüyle öne çıkmaktadır. Anne ve diğer genç kızlar yoğurt mayalamakta, süt sağmaktadır. Yörük çadırlarının kurulması ve toplanmasının işlendiği bölümde zamanı geldiğinde göç etmenin nasıl olacağı gösterilirken, sürüyü bir kurdun takip ettiği bölümde doğal hayatın karşısında nasıl durulacağı hikâyeleştirilmekte; genel anlamda ise Toroslarda süren hayat anlatılmaktadır.

Tablo1. Maysa ve Bulut Çizgi Filminde Geçen Kültürel Unsurlar

Kültürel Unsurlar	Geçme Sıklığı	Geçtiği Bölümler
Âşıklık Geleneği	10	8, 9, 10, 11, 13, 20.
Örf, adet, gelenek, görenekler	30	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.
Halk Hekimliği	6	4, 5, 8, 14, 16, 17.
Halk Veterinerliği	5	3, 10, 18, 20.

Halk Meteorolojisi	5	1, 5, 8, 17.
Halk Takvimi	2	1, 17.
Halk Hukuku	3	1, 2.
Halk Matematiği	0	-
Halk Ekonomisi	2	8, 14.
Halk Botaniği	8	4, 14, 20.
Dayanışma ve Yardımlaşma	25	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.
Toplam	96	20 Bölüm

Tablo 1’de görüldüğü gibi “örf, adet, gelenek ve görenekler” ile dayanışma ve yardımlaşma” incelenen 20 bölümün 20’sinde de yer almaktadır. Bu iki unsuru “âşıklık geleneği” izlemektedir. Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmde “halk matematiği” dışındaki bütün unsurlara dair veri bulunmuştur. Örnekler şöyledir:

Âşıklık Geleneği

1. Dede: Halk ozanıdır halkı görünür yapan. Niye bizi duymazdan görmezden gelmeyi seçsin ki! (8. Bölüm)
2. Maysa: Güneş Ana, ozan ne demek?
Güneş Ana- Hani biz türküler söylüyoruz ya, onları yazan insanlara ozan deriz işte... (9. Bölüm).
3. Dede: Ne güzel demiş Karacaoğlan! “Kaşın çatı kalemdir/Mağrur olma bu âlemdir/Diyeceğim bir selamdır” (9. Bölüm).
4. Bora elinde sazı türkü söyler: “Yol uzun, yol uzun/Kuzum bu son olsun,/Şu acuna dostumun/Armağanı da bu olsun” (9. Bölüm).
5. Dede: Yunus da der ya “İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir/Sen kendini bilmezsen/Bu nice okumaktır.” (7. Bölüm).

Örf, Âdet, Gelenek ve Görenekler

1. Seher: Biliyorum güneş ana, şimdi hiç sırası değil ama....
Güneş Ana: Neymiş o?
Kiraz: Bak, kardeşimin ilk dişi çıktı güneş ana...- diş hediğini kaynatalım mı?
Güneş Ana: Ne çabuk büyüdün sen (11. Bölüm).
2. Bulut: Kirven çiçeği ağrıya iyi geliyormuş ya. Ben de Kiraz’a kervanbaşı olduğu için bir hediye vermek istiyorum (4. Bölüm)
3. Dede: Güneş batarken ay doğsun, ay batarken güneş doğsun! Aydınlik üzerimizden hiç eksik olmasın!
Kuzey: Devci yıldız kılavuzumuz olsun!
Devran: Uğurlu olsun!
Hepsi: Hepimize uğurlu olsun... (19. Bölüm).

4. Güneş ana: Daha hızlı! Dip tutacak buğday...
Devran: Yorulduysan ben geçeyim, baba.
Güneş Ana: Ver, bana ver... Sen dinlen...
Maysa: Yaşasının tarhana hazırlanıyor!
Dede: Tarhana olduğunu nereden anladın hemen!
Maysa: Kokusundan tabiiii! Anne, benim heddiğim nerede?
Günseli: (Mahcup) Neden tarhana hazırlanacağını söylemediniz... Kalır, yardım ederdim...
Güneş Ana: Sağ ol kızım. Ne yaptınız nerelere gittiniz anlat bakalım (3. Bölüm).
5. Maysa: Dedem, Ozanı bulunca bir köye yerleşeceğimizi söylüyor.
Bulut: Ama onu hiçbir yerde bulamıyoruz.
Günseli: Dede ozana yeni türküler yapması için hikâyeler anlatacakmış.
Bulut: Bunu neden istediğini anlamıyorum.
Kardan adam: Erimemek için.
Maysa: Nasıl yani?
Kardan adam: Gitmeliyim. Beni tutmayın. Erimemek için...(10. Bölüm)

Halk Hekimliği

1. Çınar: Kirven çiçeği konusunda Günseli'nin üstüne yoktur...
Kiraz: Evet, genelde zehirli olur!
Bulut: Onların çiçek deyip durduklarına bakma. Onu yemek olarak yiyoruz biz.
Kiraz: Bir de şifa olarak kullanırız (14. Bölüm).
2. Maysa Kızamık olmuştur.
Seher: Maysaya kızamık şekeri kaynattım.
Perçem: Sağ ol Seher (17. Bölüm).
3. Bulut: Ben de hediye olarak Kiraz'ın kardeşi için Kirven çiçeği bulurum o zaman. Güneş ana ona, çiçekten şurup kaynatır. İyileşir yavrucak (4. Bölüm).

Halk Veterinerliği

1. Kokarca yaralıdır. Dede: Koyunlar için yaptığımız merhemden sürelim (10. Bölüm).
2. Maysa: Herkes neden buraya toplandı?
Güneş Ana: Bir buduğumuz oluyor yavrum...
Kiraz: Buduk mu?
Perçem: Hani devemiz hamileydi ya...
Bulut: Dede, devemizin doğurmasına yardım ediyor... (18. Bölüm)
3. Bulut: Başlamışken; tek seferde tüm yünlerini kırpsak ya?

Çınar: Olmaz, hasta olurlar sonra...

Bulut: Nereden biliyorsun hiç denemedik ki?

Bora: Olmaz. Bizden önce denenmiş...

Bulut: Yıkama işini deneyelim diyordunuz ama?

Çınar: O başka... Bunun sonunda hasta olma ihtimali var (20. Bölüm).

Halk Meteorolojisi

1. Tufan: Bu sene kış çetin geçeceğe benzer...
Dede: Evet, yaz çok kuraktı (1. Bölüm).
2. Güneş Ana: Cemrenin hikâyesini anlatır. İlk havaya düşmüş, sonra suya düşmüş, üçüncü olarak toprağa düşmüş. Âşık olmuş hava ısınmış. Her gün bir cemre sevdalanır. Cemrenin son düştüğü akşam poyrazla lodos kavga edermiş. İkindiden sonra hangisi daha çok eserse o galip gelirmiş. Poyraz çok eserse kış uzar, lodos fazla eserse bahar çabuk gelirmiş (17. Bölüm).
3. Dede: Aferin size çocuklar! Gökkuşuğu gibi... Hatırlayın bakalım gökkuşuğu ne zaman çıkıyor?
Çınar: Yağmur yağınca...
Tufan: Ve eğer güneş de varsa... Güneşin ışığı, suyla kırılıp ışıklar saçmaya başlıyor (8. Bölüm).

Halk Takvimi

1. Maysa: Yaprakların açar açmaz burada olacağız. Söz. Kırlangıçlarla birlikte.
2. Güneş Ana cemrenin hikâyesini anlatır. "İlk havaya düşmüş, sonra suya düşmüş, üçüncü olarak toprağa düşmüş. Âşık olmuş hava ısınmış. Her gün bir cemre sevdalanır. Cemrenin son düştüğü akşam poyrazla lodos kavga edermiş. İkindiden sonra hangisi daha çok eserse o galip gelirmiş. Poyraz çok eserse kış uzar, lodos fazla eserse bahar çabuk gelirmiş." Metinde geçen zaman kavramları açısından bu bölümde de değerlendirilmeye alınmıştır (17. Bölüm).

Halk Hukuku

1. Dede: Yağmur çok yağınca çok yağdı, az yağınca az yağdı diyoruz ya. Dememek gerek. Tabiatın bir düzeni var. Ona karışmamak gerek (1. Bölüm).
2. Nine: Bir kuzu yanlışlıkla bize karışmış, değil mi Maysa?
Maysa: Yanlışlıkla karışmadı işte! O da bizimle göçmek istiyor!
Dede: Hiç öyle şey olur mu?
Maysa: N'olur dede, n'olur dede! O da bizimle gelsin!
Dede: Sahibinden izin istedin mi onu alırken?
Maysa: Ne gerek var ki... O sadece bir kuzu... Hem Kınalı'ya da arkadaş olur.
Dede: Günün birinde ya bir başkası da, senden izin istemeden Kınalı'yı alırsa? (2. Bölüm).

Halk Ekonomisi

1. Günseli: Buldum! Mum... Yani güneş... Açık renk olunca, ısıyı tutmuyor!
Bulut: Böyle olunca da güneş kıyafetimizden içeri girip bizi ısıtmıyor!
Çınar: O zaman yazın da terlememek için açık renk giymeliyiz!
Kiraz: Evet!
Dede: Aferin size çocuklar! (8. Bölüm).
2. Kadın: Yok, ben beceremiyorum.
Perçem: Aaa, beceremeyecek ne varmış canım! Ne güzel oluyordu işte...
Kadın: Yünü boş yere, heba etmeyim...
Perçem: Daha çok yün var.
Kadın: Zaten size yük olmaya başladık bir de böyle zarar vermeyim...(14. Bölüm).

Halk Botaniği

1. Maysa: Bu gübreleri ne yapacağız dede?
Dede: Güzlük çiftimiz için yayacağız.
Maysa: Güzlük çifti mi?
Dede: Kışlık yiyeceğimizi ekeceğiz bugün!
Maysa: Yaşasın... Ben de geleceğim (20. Bölüm).
2. Maysa: Evet! Yarın biraz çapa yapmam gerek!
Dede: Gerek yok kızım!
Maysa: Hımmm... O zaman onları sulamam gerek...
Devran: Hayır, sulamana da gerek yok!
Maysa: Peki ne yapacağım?
Güneş Ana: Yeşermelerini bekleyeceksin...
Maysa: Tamam, yarın beklemeye giderim.
Perçem: Gitmene gerek yok kızım, burada bekleyeceksin.

Dayanışma ve Yardımlaşma

1. Güneş Ana: Al öğretmen oğlum, daha dün mayaladım. Tazecik...
Öğretmen: Ne gereği vardı Güneş Ana...
Güneş Ana: Haydi uzatma... Al canım... Anne yağurdu bu...
Öğretmen: Teşekkür ederim (7. Bölüm).
2. Günseli: Seviniyorum da Güneş Ana... Biz o kadar saat okuldayken, burada size kim yardım edecek? Ben burada kalsam... (7. Bölüm).
3. Çocuk: Baba, çok yoruldum...
Mehmet Ozan: Köye az kaldı... Biraz daha sık dişini...
Kadın: Ayazda öyle çok yürünemiyor...

Mehmet Ozan: Tamam öyleyse... Şu ilerdeki Yörük obasına gidelim de, bu gece bizi misafir etmelerini isteyelim bari...

Kadın: Yaaa... Isınırız biraz... (12. Bölüm).

4. Maysa: Tüm mevsim beni bekledin demek... Biliyor musun arkadaşlık en kuvvetli ipten de sağlamdır Kınalı (19. Bölüm).
5. Devran: Gel Maysa! Yürüyerek olmaz... Atım da Torunum da sana emanet ona göre (2. Bölüm).
6. Perçem: Dedenle baban nerede kızım?
Maysa: Sürüye bakmaya gittiler.
Nine: Haydi çocuklar içeri girin.
Bulut: Korkmayın onlar yokken ben sizi korurum.
Perçem: Sen evine git Bulut, annenler merak eder.
Bulut: Olur mu Perçem Teyze. Devran Emmi'yle Dede gelmeden gitmem ben. Korkmayın ben sizi korurum onlar gelene kadar (2. Bölüm).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yörüklerin hayatını anlatan çizgi filmde Türk kültürünü ve yaşam tarzını yansıtan pek çok unsur tespit edilmiştir. Kültürel unsurlar tespit edilirken ilk olarak UNESCO'nun 2013 yılında kabul ettiği 11 kültürel mirasın çizgi filmde varlık yokluk durumuna bakılmıştır. Bunların içerisinde sadece âşıklık geleneği işlendiği görülmüştür. Âşıklık geleneği çizgi filmde "Ozan" karakteri ile işlenirken, Dede'nin farklı bölümlerde okuduğu dörtlükler de bu kategoriye dâhil edilmiştir. Çünkü Dede, şiire "Yunus der ki", "Karacaoğlan der ki" gibi ifadelerle başlamaktadır. Ayrıca yoğun olarak işlenen konu Ozan'ı bulmaktır. Ozan'ı bulurlarsa oba, yerleşik hayata geçecek ve Dede O'na yaşadıkları her şeyi, bütün hikâyelerini anlatacaktır. Ozan da bu hikâyeleri türkülerıyla ölümsüzleştirecek ve unutulmalarını sağlayacaktır. Anıların unutulmaması kültürün yaşaması anlamına gelmektedir ve çizgi filmde geçen ifadeyle "erimemek" için buna ihtiyaçları vardır.

Diğer 10 kültür mirasına ait bilgi tespit edilememiştir, çünkü çizgi film konusunu göçebe bir Yörük obasında yaşayan günlük olaylardan almaktadır. Artun (2015)'un kitabına göre diğer unsurlar kategorileştirilmiş ve veriler toplanmıştır. Âşıklık geleneği dışında 10 farklı kategoride veri toplanmıştır. "Örf, adet, gelenek, görenekler" başlığı altında 20 bölümde toplam 30 kültürel öge tespit edilmiş, onu 25 kültürel öge ile "Dayanışma ve yardımlaşma" takip etmiştir.

Sonuç olarak Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmin kültür aktarımı ve somut olmayan kültürel mirasın korunması yönünden önemli bir yapım olduğu düşünülmektedir. Her bölümde farklı örf, adet, gelenek ve göreneklere değinilirken bugün unutulmuş halk inanışları canlandırılmakta; Türk'ün misafirperverliği, öğretmene/hocaya verdiği değer, hayvanları sevmesi ve koruması gibi önemli toplumsal özelliklerin üzerinde durulmaktadır.

İşler Keloğlu (2014), Kültürel Ekme Pratiği Bağlamında Türkiye Üretimi Çizgi Filmler ve Çocuk Bilincinin İnşası isimli makalesinde Pepe, Canım Kardeşim ve Biz ikimiz isimli çizgi filmleri ele almış ve yaptığı araştırmada devlet televizyonuna ait çocuk kanalında özel şirketlere yaptırılan, okul öncesi çocuklara yönelik çizgi filmlerde yoğun olarak kültürel değerlerin görüldüğü sonucuna varmıştır.

Yaptığı araştırmada Türkiye’de senaryo anlamında kültürel gelenekten yeterince ve yaratıcı bir şekilde yararlanılmadığı sonucuna ulaşan Taş Alicenap (2015), Tüm sanatçılarda olduğu gibi çizgi film sanatçısının da içinde yaşadığı kültürden ve farklı kültürlerden etkilenecek eserlerini üretmesi, kültürel çeşitliliğin sürdürülebilmesi ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için kültürel mirasın yaşatılması gerektiğini belirtmiştir. Taş Alicenap’ın çalışması yapılan araştırma ile örtüşmektedir. Oğuz bu çeşitliliği şöyle ifade etmektedir:” Bunun sonucu olarak birçok referans kaynağı unutulmuş, onların yerini kitle kültürünün ürettiği örnekler almıştır: Nardaniye Hanım’ın yerini Pamuk Prenses, Köroğlu’nun yerini Robin Hood, Kerem ile Aslı’nın yerini Romeo ve Juliet, Boz Atlı Hızır’ın yerini Noel Baba almıştır” (Oğuz 2009: 6).

Çizgi filmlerin görsel ve işitsel duylara yönelik etkili bir iletişim aracı olması nedeniyle olumlu hizmetlerinin yanında, iyi değerlendirilmediği takdirde olumsuz sonuçlara da neden olduğu yapılan araştırmalar tarafından ortaya koyulmaktadır Özkan, (2004: 55; Güler, 2013: 213) Özellikle de şiddet ve saldırganlık boyutu en başta gelen olumsuzlukların arasında sayılmaktadır. Ülkemizde sayısı her geçen gün artan çocuk kanalları ve televizyonun yetişkinlere oranla çocukları daha çok etkilemesi gibi koşullar göz önüne alındığında bu kanalların içerikleri ve bu mecralardan gönderilen mesajların etkilerine karşı çocukların korunması adına bu yayınların denetimi gerekmektedir (Mangır ve İnal,1994; Yavuzer, 2003; Baki, 2015). Bu bağlamda çocukların zararlı içeriklere karşı korunmaları için ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemelere uyulduğu takdirde bahsi geçen olumsuzluklardan çocukların etkilenmesi önlenmiş olacaktır. Böylelikle bu ve benzeri olumsuzluklarının yanında soyut kavramları somuta dönüştürerek bilgilendirmesi ve öğretmesi yönüyle çizgi filmlerden yarar sağlanılabilecektir (Güler, 2013: 213). Kültürel öğeler, toplumsal yaşam gibi soyut öğelerin aktarılmasında çizgi filmler çok önemli bir işlevi yerine getirebilecek malzemelerdir.

Çizgi filmlerin, toplumsal eğitim açısından faydalarına bakıldığında çok etkin bir rol üstlendiği görülmektedir. Değerler eğitimi de dâhil olmak üzere pek çok konu, bilgi, olay ve kavram çocuk programları içinde animasyon kullanılarak sunulmaktadır. Animasyonun yüklendiği bu görev, çocuğun eğitim süreci içerisindeki kişilik gelişimini istenildiği şekilde mesajlarla yönlendirebilmektedir (Kaba, 1992: 54). Görsel iletişim aracı olan televizyonun yardımıyla çizgi filmlerin eğitim amacıyla çocukların okuma ve kavrama yeteneklerini geliştirme açısından kullanılmasının yararlı olabileceğini savunan Atan (1994: 36) özenle hazırlanmış illüstrasyonların ve çizgi filmlerin toplumun yeni yetişen kuşaklarında kültürüne

sahip çıkmada ve kültürünü geliştirmede önemli görevler üstlenebileceğini belirtmektedir. Televizyonun aile, okul ve öğretmenlerin önüne geçtiği düşüncesi son zamanlarda daha da kabul gören bir düşünce hâline geliyor olsa da eğitimde *öğretimi zenginleştirmek için*” yararlanılmalıdır (Okur ve Göçen, 2012: 1991).

Bir başka araştırma Cille isimli Türk yapımı çizgi filmi üzerinedir. Fedakar (2011: 118),Türk mitolojisinin çizgi filmlerde kullanılması konusunda bazı tespitlerde bulunmuş ve Cille'nin, Türk mitolojisinin çizgi filmde kullanılmasına ve dolayısıyla geleneğin güncellenmesi konusuna ve de kültürün güncellenerek aktarılmasına başarılı bir örnek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir çalışma Bayraktar (2014: 48)'in çalışmasıdır. Keloğlan'ın masaldan çizgi filme geçişini konu edinen çalışmada Bayraktar, sözlü kültür ürünlerinin, dijital kültür ortamına taşınmasıyla beraber, kültürün farklı mekânlarda yeniden icrası ve gelecek kuşaklara aktarılması noktasında Keloğlan Masalları çizgi filmi, geleneğin güncellenmesi bağlamında başarılı bir çalışma olduğu sonucuna varmıştır. “Küresel değerlerin yerel ve ulusal alandaki değerlere baskın geldiği günümüz dünyasında, kendimiz olma adına geleneğe ve geleneksel olana her zamankinden daha fazla ihtiyacımız vardır. Zengin geleneksel bir kültür zeminine sahip olan Türk girişimcisi, bu zenginliği görmezden gelmemelidir.”

Bu konudaki çalışmalar ve başvuru süreçleri her yıl artarak devam etmektedir. Ülke genelinde farkındalığın artırılması amacıyla yürütülen koruma çalışmaları da yapılmaktadır (yaşayan müzeler, kurslar vb.). “Çizgi film çalışmaları da bu noktada farkındalık yaratarak, unutulmuş ya da unutulmaya yüz tutmuş değerleri senaryolarında konu olarak işleyerek kültürel sürekliliğin sağlanmasına yardımcı olacaktır. Çizgi film sanatçılarının, öğrencilerinin ve alanda eğitim veren akademisyenlerin bu konuda çalışmalar gerçekleştirmesi hem özgün konu ve temalarla Türk çizgi filminin zenginleşmesi ve çeşitlenmesi, hem de UNESCO'nun da amaçladığı gibi yüzyıllara dayanan zengin kültürel birikim ve deneyimlerin yaşatılması ve tanıtılması adına önemli gelişmeler sağlayacaktır” (Alicenap Taş, 2015: 19). Yabancı kültürlerle ait karakterlerle süslenmiş çizgi filmler, masallar, oyuncakların dünyası erken çocukluk dönemindeki çocukların bilinçaltına yabancı kültürlerin unsurlarını kodlamaktadır. Yabancı kökenli hayalî kahramanlar yerine; Dede Korkut, Keloğlan, Battal Gazi, Oğuz Kağan, Umay Ana, Tomris Hatun, Bay Ülgen, Yayık Han, Mete Han gibi tarihî kahramanlar ve destan, masal, efsane, fıkra karakterleri çocuklara tanıtılmalıdır. Çocuk kitaplarının kahramanları millî renklere boyandığında, görsel basın bu kahramanları konu edinen çizgi filmlere, çocuk dizilerine ağırlık verdiğinde geçmişinden habersiz nesiller yerine geçmişini bilen, kültürüne vakıf, başka kültürlerin sunduklarını sorgusuz sualsiz kabul etmeyen, düşünen, kendine güvenen nesiller yetiştirmek mümkün olabilecektir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1995). Her yönüyle dil. Ankara: TDK Yayınları.
- Alicenap Taş, Ç. (2015). Kültürel mirasın çizgi film senaryolarında kullanılması. *Türklük Bilimi araştırmaları*, 37, 11- 26.
- Artun, E. (2015). Türk halkbilimi. Adana: Karahan Kitabevi.
- Atan, U. (1995). Animasyonun kültür aktarımındaki yeri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Baki, Y. (2015). II. Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı: *tematik çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlere ilişkin bir değerlendirme*, 375-390.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin güncellenmesi bağlamında masaldan çizgi filme keloğlan tipi üzerine, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49 (49), 19-51.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Siyasal Kitabevi: Ankara.
- Börekçi, M. (1999). Kültür-dil-edebiyat bağlamında Türk kültürü-Türkçe ve Türk edebiyatı, *Türk Dili*, 570, 532-538.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem A Yayınları: Ankara.
- Creswell, J. W., and Clark, P. (2007). *Designingn an conducting mixed method research*. USA: SAGE Publications.
- Ekici, M. (2004). Halk bilgisi derleme ve inceleme yöntemleri. Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Güler, D. A. (2013). 1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/1: Soyutun somutlaştırılması: çizgi filmlerin kültürel işlevleri. İstanbul: Altan Basımevi.
- Güvenç, B. (1991). İnsan ve kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İşler Keloğlu, E. (2014). Kültürel ekme pratiği bağlamında türkiye üretimi çizgi filmler ve çocuk bilincinin inşası, *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, 2 (3).
- Kaba, F. (1992). Animasyonun eğitim amaçlı kullanımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Karakuş, N. (2012). Türkçe Öğretiminde Kaynak Metin Kullanımı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kavcar, C. (1987). Türk dili ve edebiyatı öğretimi, Ankara Üniversitesi, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20, 1-2.
- Mangır, M ve İnal, S. (1994). Televizyonun okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri. *10.Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması Semineri*, 22- 25 Mayıs Ankara.

Mengü, G. (2002). Dil, kültür ve düşünce ilişkisine antropolojik bir bakış. *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, 14, 67-80.

Miles, B. M., and Huberman, A. M. (1994) *Qualitative data analysis: An Expanded Sourcebook*. Second Edition. London: Sage.

Oğuz, M. Ö. (2001). Küreselleşme ve ulusal kalıt kavramları arasında Türk halkbilimi. *Milli Folklor*, 50, 5-8.

Oğuz, M. Ö. (2002). Küreselleşme ve uygulamalı halk bilimi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Oğuz, M. Ö. (2003). Halkbilimi çalışmalarının yeni dönemi; somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi, (24.11.2015).

Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor*, 100, 5-13).

Oğuz, M. Öcal (2009). Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Milli Folklor*, 82, 6-12.

Okur, A.; Göçen, G. (2012). Güzel konuşmada televizyonu kullanabilmek ve bir model örneği önerisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 7(29), 87-103.

Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(11), 323-343.

Özkan, R.(2004), Televizyonun eğitimdeki yeri ve televizyon dizilerinde verilmek istenen mesaj. *Millî Eğitim*. 162, 45-56.

Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Taş Alicenap, Ç. (2015). Kültürel mirasın çizgi film senaryolarında kullanılması, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 37, 10-26.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları: İstanbul.

Yavuzer, H.(2003). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/SOKM_TR.pdf